

ristus nabij is in zijn. of, Greijdanus (ing) tusschen alk heeft meer een woord itsluitend natie, maar den Heiligen

zelf gegeven, ar 'Evangelië het heidendom an. Natuurlijk meeken of de isel zal laten nooit — juist even t.o.v. het Verbonds ont-rbonds" meer, altijd blijven beloofd.

Num. XIV, gendens zijn dan in voor de be-Die bewaring maal blijken te bidden met al

kken van ver-

moet blijven zagen we een naan, het was gen. Dat wist leiten voor het

les gezegd. We n. Honderddui-en toorn Gods. ig.

massa's vallen. Niet aan de geslacht is verklaring van aan, of Mozes door het ver-verbond Gods ing zoo geleid, den nageslacht

het loon voor heeft deze wijze gen geen voor a weg geopend ofte.

ar voren brengt rie van groote

if een scheiding de deel rust de gunst neder. eggen. Die dui-lijk. Zij zijn de

dk. Zij staan er zeer jonge ge-nder. et des verbonds

i later de Joden is aan de natie ob, de gemeen-ze vast, bestis-ids. e gemeenschap verbonds. woestijn Paran, schiedenis, laat een waan, een

nog wel bin-ze valt er reeds enenschap is hier

weer helderder

vorpen, waarom i Kanaän, maar trachtig gezegd. ngelooft!

niet volkomen i en verbonds-gezichtspunt. e zonder meer ezet zijn en het

r. 3 reeds hier k beslist, maar and.

iet Verbond. Op bondsbreker ge-bezighoudt, van

Israëls historie rscheid getoond l en de gemeen-

en op uit den isoren tot d'ze daarme onder- k van dit aarde-

in geheel andere n van de aarde. d.w.z. eerst een erticale gemeen- en even dierbaar

t in de woestijn

nog wel binnen het volk Israël. Maar dat zal anders worden. Op den Pinksterdag gaat heel de wereld en alle volken open voor het verbond des HEEREN. Dan worden de grenzen van alle naties overschreden, alle „scheidsmuren der omheining" vallen om. En de verbondsgemeenschap wordt gevonden onder alle rassen, naties, volken en talen, al valt ze met geen enkele samen.

Evenwel wat op Pinksteren gezien wordt is niet volmaakt nieuw. Wie Num. 14 goed heeft gelezen, heeft daar de Pinksterwet reeds ontdekt.

Num. 14 zegt, dat de verbondsgemeenschap niet samenvalt met de grenzen van één bepaalde natie.

Pinksteren vult aan, dat de verbondsgemeenschap niet samenvalt met de grenzen van eenige andere natie ter wereld.

Num. 14 zegt: de grenzen van de verbondsgemeenschap gaan dwars door de Israëlietische natie.

Pinksteren vult aan: ze gaan dwars door alle andere naties der wereld.

Daarom is het ook zoo zuiver gezien door Dr Hoedemaker, als hij schrijft, dat deze „tijdelijke verwerping" van het volk in zich bevat de aankondiging van de aanneming der heidenen.

K. S.

Dr W. A. v. Es over kat en muis.

Dr W. A. van Es schreef verder in Geref. Kbl. Leenwarden:

Daarom zouden we, als grondslag voor een congres, als bedoeld is, voor de gedachte door Dr Schilder geopperd, zoo we hem tenminste goed hebben begrepen, „een nieuwe artikelenreeks over de dialectische theologie" op te stellen, niet veel gevoeld hebben.

Het lijkt ons niet wenschelijk hierover breed te spreken. We hebben veel te vaak gezegd, wat we wel verlangden, dan dat we nu weer eens zouden moeten spreken over wat we ondersteld worden te verlangen. We zullen die aanhalingssteekens maar niet al te nauwkeurig bezien; een aanhaling van wat we schreven, is hier althans niet. Als dr van Es dan ook verder schrijft:

We vinden dit, althans voor onze vaderlandsche Gereformeerde theologie veel te veel eer aan Barth en zijn theologie bewezen.

dan gaan we hier niet verder op in; het is niet eens noodig omdat een INTERNATIONAAL congres nu eenmaal verder ziet dan „onze vaderlandsche gereformeerde theologie". ... Voelt dr van Es zelf niet, hoe onzakenlijk zulke afdoening van „een eereschuld" is?

Iets anders echter is, wij het algemeen bedoeld is, het volgende:

Laat men ook niet vergeten, dat men ook propaganda voor iets kan maken door er te veel over te spreken, of te schrijven. Ook al bedoelt men daarmede bestrijding. Men brengt dan onwillekeurig anderen onder den indruk: die Barthiaansche theologie moet toch wel gewichtig zijn, dat men het daar altijd over heeft. En men grijpt er naar, en suggestie doet vaak zooveel kwaad.

Het spijt me, dat dr van Es zulke dingen schrijft. Zelf verklaarde hij, de discussies over Barth niet meer te volgen. Maar dan moet hij niet beweren, dat aan anderen gesuggereerd wordt, dat het barthianisme gewichtig is. Men kan zich alleen maar suggereeren, dat het niet gewichtig is. Wie den toestand kent, weet beter. Wie weet, wat er in de Herv. Kerk, bij het „H. V.", bij vele gereformeerden — zelfs leiders — te doen is, weet beter. De aftakeling van ons gereformeerde en politieke leven gaat in vlieg tempo, en dat is voor een niet zoo klein deel te danken aan het barthianisme. En dan zulke stemmen?

Dr van Es vervolgt:

We vreezen dan ook, dat onze Gereformeerde theologie in den laatste tijd veel te veel naar het altijd meer „filosofisch" dan „theologisch" Duitschland is, en wordt georiënteerd.

En wij vreezen, dat dit maar een looze bewering is. Wij vreezen, dat dr van Es hier de oogen sluit voor het feit, dat in den laatste tijd door meer dan één juist een hernieuwde poging gedaan wordt, om duitche en andere filosofie uit de gereformeerde theologie weg te werken; doch zulks dan onder de nog al eenvoudige erkenning, dat men daartoe dan eerst kennis ervan moet (doen) nemen. Wij vreezen, dat hier bij dr van Es de onbekendheid met den toestand (zie boven) weer schadelijk werkt, en dat hij voorts het oog sloot voor het feit, dat we — wat het verleden betreft — reeds jaren lang (b.v. in Dr Kuypers Encyclopaedie) vele duitche filosofen... over het hoofd hebben gezien.

Voorts:

Veel goeds verwachten we daar niet van. De historie kan toch hierbij wel wat leeren. En waarom zou men dit ook doen? Daar zijn in onze nationale Gereformeerde theologie waarlijk belangrijke, het leven beheerschende vraagstukken genoeg, die om oplossing roepen. Reeds in '20 zijn er, in Leeuwarden, kerkelijk aan de orde gesteld. De Schriftkwestie. Het vraagstuk van de kerk. Van kerk en overheid. En dan nog zooveel meer. Daar is waarlijk nog werk genoeg aan den winkel. De apostel zegt: „overwin het kwade met het goede" (Rom. 12:21).

Inderdaad — nog werk genoeg aan den winkel. Maar als men — b.v. inzake de kerk — daaraan begint en dan antwoord geeft op... beweringen van dr W. A. van Es (hetgeen ik, zonder diens naam te noemen, terwille van de zakelijkheid, in „De Reformatie" deed voor enkele jaren) dan hoort men verder niets van de zaak, doch krijgt alleen maar dergelijke opmerkingen. En wat Rom. 12:21 betreft: a) in het algemeen kan men slechts een

vijand overwinnen, dien men raakt, en b. prof. Greijdanus in zijn commentaar zegt, dat het „kwade" hier het zedelijk kwade is; dat overwinnen beteekent een voortdurend overwinnen (en dus nooit beweren: we stappen nu maar van het chapitre af), en dat „door het goede" beteekent: door middel van het heilzame, nuttige, doch als uiting van het zedelijk goede. Eindelijk:

Dit is ook hier van toepassing. Maakt uw nationale Gereformeerde theologie goed, gezond, en sterk, dan hebben we heusch zooveel kwaads niet van een Barthiaansche invasie te duchten. Als we het eens rond-uit mogen zeggen (en we gelooven ook, dat we hierbij niet alleen staan, al zullen misschien anderen daar weer anders over denken); maar wij zouden zeggen: we voelen nog wel eens aan iets anders behoefte, dan aan dat altijd weer verslaan van den Duitschen professor, die immers reeds zoo dikwijls al „verslagen" is, en ook zelfs, naar men zegt, in Duitschland zelf weer uitgekinderd is. Sol toch zoo niet met den man. Het is toch geen spelletje van kat en muis.

Op deze woorden acht ik ten volle toepasselijk, wat ds H. Knoop schreef in Delfshavensche Kerkbode:

Een enkel staaltje ten bewijze van, laat ik maar zeggen, onzakelijke polemieken, moge hier ter illustratie volgen.

In een der kerkbodes (met opzet laat ik namen weg) handelt een der redacteuren, in verband met het congres, over de bestrijding van de Barthiaansche theologie door Prof. Schilder.

Hier haalt ds Knoop dan aan de laatste woorden van wat ik van dr van Es citeerde, om dan te concludeeren:

Zie, hier is de polemieken wel heel erg gederailleerd. En dat door een zoo scherpzinnig man als deze redacteur is. Want ieder, die de polemieken van Professor Schilder tegen de Barthiaansche theologie gevolgd heeft, weet, dat er van „sollen met den man, en een spel van kat en muis", geen sprake is, maar een in het strijdperk treden voor de waarheid Gods, die in de uitzichtloze Barthiaansche theologie in het diensthuis wordt gehouden.

Daarom: onze polemieken zij wat zij wezen moet. En wanneer de polemieken haar hooge roeping verstaat: in het strijdperk te vechten voor wat waar en recht is en tegen wat verwarrend sticht en verbindt en de zaak des Heeren in Wezen verderft, dan brengt zij op den duur een rijken zegen voor het kerkelijk en geestelijk leven, dan zullen later haar vruchten worden geplukt en dan mag onze Kerkelijke Pers gerust staan in het teken der polemieken.

Voor dergelijke opmerkingen ben ik dankbaar. Dr van Es' opmerking over „kat en muis" is voor iemand, die de discussies niet meer volgde, al te lichtvaardig. Er zal dan ook een ander moeten komen, die de bewering overneemt, en dan wel de discussies volgt, eer ik erop antwoord geef. Wie ook maar iets weet van Barths nieuwste dogmatiek, en van zijn invloed, en van de nieuwste frontvorming in Nederland — welker feiten sprekend genoeg zijn — die schrijft zulke dingen niet.

De eigen „theologie" sterk maken... Maar heel die „sterkte" is denkbeeldig, als men niet verantwoording kan doen tegenover den vijand.

Daarom zullen we kalm doorgaan, met dien vijand te rekenen, en tegenover hem het gereformeerde denken te stellen, zonder ons te laten afhouden van dit werk door wie vandaag een doode prijzen, wij hij den vijand opzocht en antwoord gaf, doch morgen een levende in datzelfde werk molesteeren.

We zullen vervolgen.

K. S.

Dat heb ik niet geweten....

We citeerden ds Kalkman inzake dat bekende congres. Even het geheugen opfrissen. Ds Kalkman had geschreven:

Het is dan ook wel wat spitsvondig om uit het deelnemen van deze mannen aan het congres de conclusie te trekken, dat zij daarmede verklaren, dat prof. Haitjema zuiver gereformeerd is.

Ik antwoordde daarop:

Ook hier weer een strijd tegen denkbeeldige bezwaaren. Niemand heeft beweerd, dat deelneming aan het congres erkenning beteekent van iemands „zuiver" calvinist zijn. Allermint „De Reformatie".

Ds Kalkman antwoordt thans:

Hoe weet prof. Schilder, dat niemand dit beweerd heeft? Het wordt wel degelijk beweerd, al is het dan niet letterlijk in „De Reformatie". Men moet maar eens gaan praten met verschillende mensen. Er zijn, zooals me uit verschillende gesprekken gebleken is, vele mensen, die...

„Vele mensen, die...", en dan komt er weer wat anders!

Het blijkt nu, dat ds Kalkman het oog had op wat... particulieren in gesprekken zoo al eens beweren.

Inderdaad, dat hij daarop het oog had, en niet op wat gedrukt is, dat heb ik niet geweten.

Geen wonder ook; hij feliciteerde de congres-leiding, dat ze niet gezwicht was voor de opinie der bezwaaren.

Ik meende tot nu toe, dat ds Kalkman deze leiders alleen kon feliciteeren met een-niet-uit-den-weg-gaan voor wat VOOR het congres in het PUBLIEK geschreven was.

Thans blijkt, dat ds Kalkman deze leiders feliciteert met het niet-uit-den-weg-gaan voor wat NA het congres door dezen en genen tusschen vier muren is gezegd.

Ik hoop, niet zoo gefeliciteerd te worden. Maar wel is zulk een antwoord voor mij aanleiding, om verder met ds Kalkman over deze zaak niet meer te handelen. Het is mij te kras. Ds Knoop schreef:

In de polemieken over het bekende congres van „Calvinisten", een polemieken om den grootslag, dus om wat waar en recht is, is het weer duidelijk gebleken hoe onzakelijk er vaak geestred is en hoe onzuiver de dingen gesteld zijn. Ik kan daarom begrijpen, dat Prof. Schilder in „De Reformatie" van de vorige week in verband met een door hem afgewezen beschouwing over het congres, de verzuuchting slaakt: dat zoo door een enkelen Kerkbodeschrijver geschreven wordt, is wel een bewijs van de ontstellende onzakelijkheid, waarmee men hier een kwade zaak heeft: willen goedpraten. ... Het geheel der discussie is een bewijs van den achteruitgang van ons leven... onze omgang wordt er niet beter op (curs. van mij. Kn.)

K. S.

„Het heerlijk Ambacht". — G. F. Callenbach, Nijkerk.

Dit prachtig uitgegeven boek is het eerste nummer van de Nobel-Reeks. De titel is ontleend aan een woord van Lod. van Deyssel: „Toch is het een heerlijk ambacht dat de schrijver gekozen heeft". Niet minder dan 21 schrijvers en schrijfsters gaven hun bijdrage voor dit interessante boek: zij ontmoet hier de namen van Eekhout, Van Eerbeek, Jan de Groot, Ds Straatsma enz. Deze bundel novellen en poëzie wordt ingeleid door Rijnadorp, waarin hij eraan herinnert, dat dit boek dient ter viering van het eerste lustrum van den Christelijken Auteurskring. Nu, wij zien hier, wat deze kring tot stand kan brengen; ons Christenvolk mag zich in het bezit van dezen kring verheugen en moet dien waardeeren. Met genoegen lezen wij verschillende bijdragen; fijne foto's verhoogden de vreugde, die men bij het lezen heeft. Callenbach heeft hier inderdaad iets bijzonders gegeven, en het is dan ook niet te verwonderen, dat de geweldige toename van intekenaren op de Nobel-Reeks reeds een hardruk van „Het heerlijk Ambacht" noodzakelijk maakte!

J. D. W.

„De Macedoniër" — Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

De October-aflevering van „De Macedoniër" opent met het vervolg van het artikel van ds L. Adriaanse: „Moderne zendelingen", waarin hij spreekt over Andrews, en het juiste licht op dezen zendeling doet vallen. Ds Lambooy zet de behandeling voort van zijn onderwerp: „Zending en volksleven"; hij trekt hier verscheidene conclusies, die ernstige overweging verdienen. Zeer interessant blijft het artikel van ds D. K. Wielenga, Soemba's oud-zendeling, over „De Lama-kerk in Thibet". Ds D. Pol eindigt met „Van mijn uitkijk"; na twee recensies krijgen wij eenige mededeelingen, die ook onze onderlingen met veel belangstelling zullen lezen.

In het Novembernummer biedt de rubriek „Van mijn uitkijk" ook zeer veel belangrijks, waarvoor wij dankbaar zijn. Behalve een artikel van ds van Nes over „Onder Joodsche dichters", bevat deze aflevering slechts de lezing van dr Onyke, gehouden op de jaarvergadering van het Ned. Bijbelgenootschap: „Voorbereidend werk"; deze lezing maakt deze aflevering bijzonder belangrijk.

Nog één aflevering, en dan begint weer de nieuwe jaargang. Men zal toch niet bedanken? Het zal noodig zijn, dat meerderen zich abonneeren! En het tijdschrift is het dubbel waard. Wie met de zending op de hoogte wil blijven (en wie wil dit niet?) kan „De Macedoniër" niet missen. Uitgever en redactie geven hun beste krachten.

J. D. W.

„Onze Zending", maandblad voor de Geref. Jeugd. — Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Van geheel ander karakter is het tweede zendings-tijdschrift, dat bij Gebr. Zomer en Keuning verschijnt; het is dan ook voor de jeugd. Op fijn, glanzend papier gedrukt, met mooie foto's tusschen den tekst, moet het onze kinderen wel boeien. Wij hebben bijdragen over de Koningin Wilhelminaschool te Djocja, over de Holl. Zend. school te Paerwodadi, over Chineesche meisjes, over Optumkwaad, over het Vergeten Land (West-Indië) met een kaartje, over de Stierengrot enz., alles geschreven voor kinderen, maar groote mensen zullen het ook met genoegen lezen. Hartelijk aanbevolen.

J. D. W.